

ธาตุเหล็ก

ธาตุเหล็กเป็นเกลือแร่ชนิดหนึ่ง **ปกติใน** ร่างกายของคนเรามีธาตุเหล็กอยู่แล้ว นั่นคือ อยู่ในเม็ดเลือดแดง สีแดงที่มองเห็นอยู่ในเม็ดเลือด คือ สีที่เกิดจากธาตุเหล็กจับอยู่กับโปรตีนชนิดหนึ่ง เรียกว่า ฮีโมโกลบิน

ความสำคัญของธาตุเหล็ก

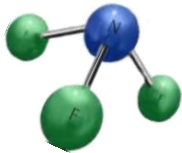
ธาตุเหล็กใช้ในการสร้างเม็ดเลือดแดง

นำ ออกซิเจนไปเลี้ยงทั่วร่างกาย

โดยเฉพาะในอวัยวะที่จะต้องเผาผลาญให้เกิด กำลังกาย (กล้ามเนื้อ) และอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับ สติปัญญา การเรียนรู้ ความสามารถ ความ ฉลาด (สมอง)

การขาดธาตุเหล็ก

เกิดขึ้นเมื่อร่างกายได้รับธาตุเหล็กจากอาหารไม่ เพียงพอ ทำให้มีการสร้างเม็ดเลือดแดงลดลง จนเกิด **ภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก** เกิด อาการตามมา ได้แก่ เหนื่อยง่าย อ่อนเพลีย ทำงานได้ ไม่เต็มที่ ความต้านทานโรคลดลง เจ็บป่วยบ่อย ร่างกายได้ออกซิเจนไม่เพียงพอ จิตใจไม่แจ่มใส ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ลดลง

ความต้องการธาตุเหล็กใน ๑ วัน

อายุ (ปี)	เพศ	ความต้องการธาตุเหล็กใน ๑ วัน
๔-๖	ชายและหญิง	วันละ ๑๐ มิลลิกรัม
๗-๙	ชายและหญิง	วันละ ๑๐ มิลลิกรัม
๑๐-๑๒	ชาย	วันละ ๑๒ มิลลิกรัม
๑๓-๑๕	ชาย	วันละ ๑๒ มิลลิกรัม
๑๐-๑๒	หญิง	วันละ ๑๕ มิลลิกรัม
๑๓-๑๕	หญิง	วันละ ๑๕ มิลลิกรัม

อาหารที่มีธาตุเหล็กสูง

ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ เช่น ตับสัตว์ เนื้อสัตว์ ไข่ นม เลือดหมู เลือดเป็ด เลือดไก่ จากพืช เช่น ถั่ว ลูกเดือย **ในผัก**

ใบเขียวเข้ม เช่น คะน้า กวางตุ้ง ผักบุ้ง ตำลึง ผักโขม แต่ร่างกายดูดซึมได้น้อยกว่า

อาหารที่ช่วยในการดูดซึมธาตุเหล็ก

รับประทานอาหารที่มีธาตุเหล็กควบคู่กับการ รับประทาน**วิตามินซี** ซึ่งมีใน ผลไม้ เช่น ส้ม สับปะรด กล้วย มะละกอสุก ขนุน มะนาว

อาหารที่ขัดขวางการดูดซึมธาตุเหล็ก

น้ำชา กาแฟ นมสด น้ำเต้าหู้

สังเกตอย่างไรว่า"ขาด"และ"พร่อง"ธาตุเหล็ก

คนที่ขาดธาตุเหล็กจะ **ซีด** โดยสังเกตได้จากริมฝีปากซีด ลิ้นขาวซีด ลิ้นเหลือง หรือดูความซีด ของเล็บและเปลือกตา

ถ้ายังไม่ทันซีด จะสังเกตได้จาก อาการ อ่อนเพลีย ไม่ค่อยมีแรง ทั้งที่ตัวก็ไม่เล็ก ดูไม่ขาด อาหาร ในเด็กนักเรียน จะนั่งซิม ไม่วิ่งเล่นกัน เพราะ ไม่มีแรง ออกซิเจนถูกพาไปเลี้ยงกล้ามเนื้อไม่พอ ไม่มีสมาธิในการเรียน

หนังสือ ความสนใจใน แต่ละเรื่องไม่นาน จับ จด เพราะออกซิเจนไป เลี้ยงสมองไม่พอ ส่งผล ให้สติปัญญาและ ความสามารถในการ เรียนรู้ลดลง ภูมิคุ้มกัน โรคลดลง ทำให้เด็กเจ็บป่วยบ่อย

กลุ่มเสี่ยงต่อการขาดธาตุเหล็ก

กลุ่มเสี่ยง ต่อการขาดธาตุเหล็ก คือ ทารก ตั้งแต่ในท้องแม่ หญิงตั้งครรภ์และให้นมบุตร เด็กทารก เด็กวัยเตาะแตะ เด็กวัยเรียน รวมถึงเด็กวัยรุ่น(โดยเฉพาะผู้หญิง) **เด็กวัยเรียนที่ขาดธาตุเหล็ก ร้อยละ 20 ความสามารถในการเรียนรู้ต่ำ โดยเฉพาะวิชาคำนวณ**

การป้องกันการขาดธาตุเหล็ก

1. **กินยาเม็ดธาตุเหล็ก** เพื่อให้เด็กวัยเรียนมีสุขภาพและอนามัยสมบูรณ์ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ประสบผลสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนอย่างมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

“กินยาเม็ดธาตุเหล็กสัปดาห์ละ 1 เม็ด จะได้ผลดี ต้องกินทุกสัปดาห์”

2. **กินอาหารที่มีการปรุงแต่งด้วยอาหารที่มีธาตุเหล็ก**

3. **ใช้เครื่องปรุงที่มี ธาตุเหล็ก** เช่น น้ำปลาเสริมธาตุเหล็ก ซีอิ๊วเสริมธาตุเหล็ก

การให้ยาเม็ดธาตุเหล็ก

ทางโรงเรียนร่วมกับกลุ่มงานเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ จะจ่ายยาเม็ดธาตุเหล็กให้เด็กวัยเรียนในตลอดปีการศึกษา เพื่อป้องกันและควบคุมภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก โดยให้ยาเม็ดเสริมธาตุเหล็ก แก่เด็กนักเรียน ป.1 – ม.3 **กินสัปดาห์ละ 1 เม็ด ทุกวันจันทร์** ตอนกลางวัน

หลังจากนั้น จะ สุ่มตรวจเลือดนักเรียน หากพบต่ำกว่าเกณฑ์ จะให้ยาเป็นวันละ 1 เม็ดเป็นเวลา 90 วัน (3 เดือน) และตรวจเลือดซ้ำ ถ้าพบว่ายังต่ำกว่าเกณฑ์อยู่ จะส่งพบแพทย์เพื่อทำการค้นหาสาเหตุต่อไป

ข้อแนะนำในการกินยาเม็ดธาตุเหล็ก

1. **กินขณะท้องว่างจะดูดซึมได้ดี** แต่ถ้ามีอาการคลื่นไส้ มวนท้อง ให้กินพร้อมอาหาร
2. **กินพร้อมวิตามินซี (ผลไม้รสเปรี้ยว)** จะช่วยการดูดซึม
3. **ไม่ควรกินนมพร้อมกับยาเม็ดธาตุเหล็ก** เพราะแคลเซียมในนมจะขัดขวางการดูดซึม
4. **กินแล้วอุจจาระจะมีสีดำ** ซึ่งเป็นอาการปกติ

ธาตุเหล็ก พัฒนาสมอง พัฒนาชีวิต

ข้อมูลจาก ... ทีมงานส่งเสริมสุขภาพ

กลุ่มงานเวชกรรมสังคม

☎ 056 - 219838

จัดทำโดย ... กลุ่มงานสุขศึกษา

☎ 056 - 219888 ต่อ 5200, 9801

รพ.สวรรค์ประชารักษ์ จ.นครสวรรค์